

Roller ved mistanke om seksuelle overgreb

Medarbejdernes rolle

Som medarbejder og pårørende kan man lytte, vise forståelse og hjælpe brugeren med akut at søge rådgivning og professionel hjælp, anmelde overgrebet til politiet og etablere foranstaltninger, der på sigt kan skabe en tryk hverdag for brugeren igen. Det er vigtigt ikke at begynde at afhøre og efterforske sagen, da det er politiets arbejde. Men det kan være en god ide at skrive samtalen ned – det man hører og selv spørger om.

Det kan være forskelligt, hvem vedkommende har behov for at snakke med efter et overgreb. Nogle har behov for at snakke med en professionel udefra, fx en psykolog eller en seksualvejleder. Andre har behov for at snakke med en person, de kender og er trygge ved.

Det er vigtigt, at man som medarbejder eller pårørende er opmærksom på den pågældendes ønsker i forhold til støtte og hjælp og i forhold til, hvem der er ønske om at tale med. Det kan være en god ide at klargøre, hvad der er behov for, og hvem det er, der dikterer behovet.

Offentligt ansatte, som får viden eller mistanke om et seksuelt overgreb mod børn eller unge, har pligt til at underrette kommunen. Men uanset om den, der har været udsat for et overgreb, er barn eller voksen, og uanset om man er offentlig ansat eller ej, bør man altid reagere på seksuelle overgreb.

Ledelsens rolle

Ledelsen skal medvirke til at skabe en åbenhed om og forståelse for risici for seksuelle overgreb. Ledelsen skal være med til at iværksætte tiltag, der gør det lettere at håndtere situationer, hvor der er viden eller opstår mistanke om overgreb. Ledelsen skal hurtigst muligt orienteres i sager om seksuelle overgreb. De har en særlig rolle i forhold til at vurdere, planlægge og koordinere forløbet i en sag om et seksuelt overgreb, hvor den kommunale eller amtskommunale forvaltning er en væsentlig samarbejdspartner.

Ledelsens opgave er blandt andet at sikre, at regler om fx tavshedspligt og underretningspligt overholdes. Er der tale om en mistanke mod en ansat, skal også den ansattes faglige organisation inddrages. Ofte vil det desuden være ledelsen, der træffer beslutning om at anmelde sagen til politiet. Det er også ledelsens opgave at vurdere, hvornår og hvordan det øvrige personale skal informeres.

Og det er ikke mindst ledelsens opgave at vurdere, hvordan den udsattes pårørende kan inddrages på en relevant måde, der er i overensstemmelse med den udsattes ønsker.

Endelig har ledelsen det overordnede ansvar for, at den, der har været udsat for et overgreb, får den nødvendige støtte og hjælp i situationen, samt at der er muligheder for hurtig faglig og personlig rådgivning til de medarbejdere, der er involveret.

Forvaltningens rolle

Socialforvaltningen kan rådgive bo- og dagtilbud o.l. om de mange forskellige aspekter af en sag og vil typisk håndtere henvendelser fra medieerne. I tilfælde, hvor der er tale om en mistanke mod en ansat, vil der være brug for afklaring af – samt råd og vejledning i forhold til – ansættelsesmæssige forhold.

Det kan forvaltningens løn- og personalekontor være behjælpelig med.

I sager, der vedrører børn og unge under 18 år, har socialforvaltningen ifølge Serviceloven en særlig forpligtigelse til at iværksætte undersøgelser af barnets og familiens samlede situation. Som en del af denne undersøgelse har forvaltningen mulighed for at indhente yderligere oplysninger fra andre, der har kendskab til familiens situation.

Politiets rolle

Seksuelle overgreb er strafbare og kan anmeldes til politiet, som kan rejse en straffesag. Politiet kan bede om, at der gennemføres en lægelig undersøgelse, da spor fra overgrebet kan være vigtige beviser i en eventuel retssag. Men også overgreb, der har fundet sted tidligere, og hvor der ikke længere kan sikres fysiske beviser, kan anmeldes.

Som et led i efterforskningen af en sag har politiet brug for en beskrivelse af, hvad der er sket. Politiet vil derfor sædvanligvis ønske at afhøre den udsatte. Medarbejderne vil i den forbindelse være vigtige samarbejdspartnere for politiet, da de kan bidrage med væsentlige informationer om den udsattes generelle funktionsniveau. I nogle tilfælde kan politiet ønske, at fx den udsattes kontaktperson er med til afhøringen. Det vil bero på en konkret vurdering, om afhøringen gennemføres på politistationen eller i den udsattes eget hjem. På samme måde er der, hvis konkrete omstændigheder (som fx den udsattes psykiske tilstand) taler for det, mulighed for, at afhøringen optages på video, så den udsatte ikke behøver at afgive vidneudsagn i retssalen.

I politiets arbejde med at efterforske sagen vil de indsamle beviser, indhente vidneudsagn, og hvis der er en mistænkt, vil de afhøre vedkommende. Hvis anklagemyndigheden herefter vurderer, at der er grundlag for det, sigtes den pågældende. Der kan gå uger eller måneder, fra anmeldelsestidspunktet til domstolene behandler sagen. I denne periode vil den udsatte have behov for særlig støtte.

Familiens rolle

Det kan være meget nyttigt med et godt samarbejde med et muligt offers familie og pårørende i situationer, hvor der er mistanke eller viden om et seksuelt overgreb. At være forældre til et barn eller en ung med psykisk eller fysisk handicap er på en række områder anderledes end at være forældre til et normalt fungerende barn – også når barnet bliver voksent. Et barn med psykisk eller fysisk handicap udvikler sig ikke i samme omfang som andre børn. Det kan fx betyde, at et voksent menneske med psykisk og/eller fysisk handicap i sin intellektuelle udvikling svarer til et barn i fire-fem års alderen. I den situation kan det være svært for forældrene at indse, at deres handicappede barn er blevet voksen – og også har et seksualliv. For at sætte rammerne for et samarbejde med forældre til voksne mennesker med psykisk funktionsnedsættelse, er det en god ide at drøfte samarbejdsformen både med de enkelte brugere og i personalegruppen. Man kan fx udarbejde en generel politik for, hvilke informationer forældre skal have. Og supplere denne politik med individuelle retningslinjer for forældresamarbejdet, der fastlægges i dialog med den enkelte bruger.

Hvad med krænkeren?

Mennesker med psykisk eller fysisk handicap begår også seksuelle krænkelser og overgreb. Og denne gruppe mennesker kan også have brug for behandling. I visse tilfælde vil der være tale om adfærd, der kan reguleres. Men at ændre de dybereliggende årsager til, at et menneske krænker en anden, kan kræve behandling fra specialister. Der kan dog også være tilfælde, hvor hverken pædagogik eller terapi er tilstrækkeligt, og hvor problemerne må løses ved praktiske foranstaltninger, der hindrer overgreb. Hvis krænkeren er en udefrakommende, er det lederens opgave, efter aftale med den udsatte, at anmelde overgrebet til de rette instanser.

Uddrag fra idékataloget "Forebyggelse og håndtering. Seksuelle overgreb mod mennesker med psykisk funktionsnedsættelse". Kan bestilles på sus@sus.dk og tlf. 3393 4450.